

גמרא סדורה

מסכת מנחות

פרק י"ב - "הַמְּנַחוֹת וְהַנְּסָכִים"

לימוד פרק זה מוקדש
לע"נ הקדוש אליהו בן עמי הי"ד ז"ל
י"א כסליו תשס"א

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

י' כסליו תשע"ט

מסכת מנחות פרק י"ב - "הַמְנַחֹת וְהַנְּסָכִים"

1. ק, ב - קא, א

כ"י

מתניתין

הַמְנַחֹת וְהַנְּסָכִים שְׁנַטְמָאוּ עַד שֶׁלֹּא קָדְשׁוּ בְּכָלִי - יֵשׁ לָהֶם פְּדִיּוֹן.
מִשְׁקִידְשׁוּ בְּכָלִי - אֵין לָהֶם פְּדִיּוֹן.

הַעוֹפוֹת,

וְהַעֲצִים,

וְהַלְבוּנָה,

וְכָלִי שֶׁרֶת: מִשְׁנַטְמָאוּ - אֵין לָהֶן פְּדִיּוֹן,

שֶׁלֹּא נֶאֱמַר פְּדִיּוֹן אֲלֵא בְּבִהְמָה.

גמרא

אמר שמואל:

ואפילו הן טהורין - נפדין.

מאי טעמא?

כמה דלא קדשי בכלי - קדושת דמים ניהו,
וקדושת דמים - נפדין.

והא "נטמאו" תנן!

הוא הדין דאף על גב דלא נטמאו,

ואידי דקא בעי מיתנא סיפא: "משקידשו בכלי - אין להן פדיון" - דאפילו נטמאו נמי לא,
תנא נמי רישא: שנטמאו.

722 "משקידשו בכלי - אין להן פדיון".

פשיטא! קדושת הגוף ניהו!

איצטריד,

סלקא דעתך אמינא: הואיל ובעל מום איקרי "טמא" - טמא נמי כבעל מום דמי,
ואף על גב דקדוש קדושת הגוף כי נפיל ביה מום מיפריק, הני נמי ליפרוק.

קמושמע לן: דלאו כי האי טמא קרייה רחמנא לבעל מום,

דמכלי שרת לא אשכחן דמיפריק.

קא, א

ובעל מום היקא איקרי "טמא"?

דתניא:

"ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה" 723 (ויקרא כז, יא-יב) -

בבעלי מומין שנופדין הכתוב מדבר.

אתה אומר בבעלי מומין שנופדו,

או:

אינו אלא בבהמה טמאה ממש?

כשהוא אומר: "ואם בבהמה הטמאה ופדה בערקה" 724 (ויקרא כז, כז) - הרי בהמה טמאה אמוזה,

הא מה אני מקיים: "ואם כל בהמה טמאה"? בבעלי מומין שנופדו הכתוב מדבר.

יכול ופדו על מום עובר?

תלמוד לומר: "אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה" (ויקרא כז, יא) מי שאינה קריבה לה' כל עיקר,

יצתה זו שאינה קריבה היום, וקריבה למחר."

722 גירסת השיטה מקובצת ועוד. גירסת וילנא: עד שלא קדשו בכלי

723 ואם כל בהמה טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' והעמיד את בהמה לפני הפהו. יב והעריך הפהו אתה בין טוב ובין דע בערקה הפהו כן

יהיה

724 ואם בבהמה הטמאה ופדה בערקה ויסף המשתו עליו ואם לא יגאל ונמפר בערקה

2. קא, א

רפ"י

מותיב רב הונא. לשמואל:
 עופות קדושת הגוף נינהו. דהן
 עצמן קרבין ואין צריכין קדושת
 כלי:
אלא עצים ולבונה. שלא קידשם
 בכלי וכלי שרת כי נטמאו
 ליפרקו דהא לאו קדושת הגוף
 נינהו אלא מכשירי קרבן הם
 אלא לאו משום דמנחות ונסכים
 טהורים אין נפדים והני אע"ג
 דנטמאו כו':
ועצים לאו בני קבולי טומאה
נינהו אלא משום חיבת הקודש.
 דכתיב והבשר לרבות עצים
 ולבונה וה"מ כי משפי להו ונסרן
 ומייפן לגזירים לבקעיות יפות
 דחוו למערכה:
לעולם אימא לך טהורים בעלמא
נפדין. והני כטהורים דמו והיינו
 טעמא דלא מיפרקי:
משום דלא שכיחי. ואי הוו להו
 פדיון טהורין פריק להו לחולין
 ותו לא משכחי גזברין מידי
 אחרינא לצורך העבודה:
תמימים. בהמה טהורה:
אלא למזבח. שימכרו לצרכי
 קרבנות:
הוה הדר ביה. ממאי דאמר
 (עופות) מנחות ונסכים נפדין
 טהורים אע"ג דראויין למזבח:
דוקין. טייל"א:

["אמר שמואל:
 ואפילו הן טהורין - נפדין"].

מותיב רב הונא בר מנחם:

"העופות,

והעצים,

והלבונה,

וכלי שרת: שנטמאו - אין להו פדיון.

שלא נאמר פדיון אלא בבמה."

בשלמא: "עופות" - קדושת הגוף נינהו, ולא נאמר אלא בבמה.

אלא: עצים,

ולבונה,

וכלי שרת - ליפרקו!

אלא לאו משום דטהורין בעלמא - אין נפדין,

והני נמי, אף על גב דנטמאו כטהורים דמו.

דעצים ולבונה - לאו בני אשווי אוכלא נינהו,

אלא חיבת הקודש משהו להו אוכלא,

דעצים כמה דלא משפי להו לגזירין - לא מיתכשרי.

לבונה נמי, כמה דלא קידשה בכלי שרת - לא מיתכשרה.

כלי שרת נמי, הואיל ואית להו טהרה במקוה!

לא, לעולם אימא לך: טהורין בעלמא - נפדין,

והני - משום דלא שכיחי הוא.

בשלמא: לבונה וכלי שרת - לא שכיחי,

אלא עצים - מישפח שכיחי!

עצים נמי כיון דאמר מר: **"כל עץ שנמצא בו תולעת פסול לגבי מזבח"** (מידות ב, ה) -

הילכך - לא שכיחי.

אמר רב פפא:

אי שמיעא ליה לשמואל הא דתניא:

"המתפיש תמימים לבדק הבית - אין פודין אותו, אלא למזבח.

שכל הראוי למזבח - אינו יוצא מידי מזבח לעולם" 725 -

הנה הדר ביה.

ולא היא, שמיעא ליה ולא הדר ביה,

לאו אמרת התם: "כיון דלא שכיחי לא מיפרקי?"

הכא נמי, כיון דשכיחי מומין דפסלי בבמה, דאפילו בדוקין שבעין נמי פסלי,

הילכך לא שכיחי.

רב פהנא אמר:

טמאין - נפדין,

טהורין - אין נפדין.

וכן אמר רבי אושעיא:

טמאין - נפדין,

טהורין - אין נפדין.

איכא דאמרי:

אמר רבי אושעיא:

אפילו טהורין נפדין.

725 הוגה על ידי שיטה מקובצת. מהדורת וילנא: ואף על גב דקדושת דמים נינהו אין נפדין הואיל וטהורים הם

רש"י

כולן. כל המנחות:
 חוץ ממנחת חוטא. שאפילו
 טהורה נפדית שהרי אמרה תורה
 בקרבן עולה ויורד (ויקרא ה)
 מחטאתו על חטאתו בכבשה או
 שעירה ובתורים כתיב (שם)
 מחטאתו ובמנחה כתיב על
 חטאתו ודרשינן (בפרק בתרא)
 דלהכי כתיב מחטאתו בכבשה
 דמשמע מקצת חטאתו שאם
 היה עשיר כשטימא מקדש
 והפריש מעות לכבשה או שעירה
 והעני יביא ממקצת דמי תורים
 או מנחה והשאר חולין ולהכי
 כתיב (שם) גבי עשירית האיפה
 על חטאתו דמשמע יוסיף שאם
 היה עני והפריש עשירית האיפה
 והעשיר יפדנה ויוסיף עליה
 מעות ויביא כבשה או שעירה:

רבי אלעזר אומר:

כולן טמאין - נפדין,

טהורין - אין נפדין,

חוץ מעשירית האיפה של מנחת חוטא,

שהרי אמרה תורה: "מחטאתו על חטאתו"⁷²⁶ (ויקרא ה - ו, יג).

⁷²⁶ וְהָבִיִּא אֶת אֲשֵׁמוֹ לֹה' עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא נִקְבָּה מִן הַצֹּאֵן כְּשֶׁבָה או שְׁעִירַת עִזִּים לְחֲטָאת וְכֹפֶר עָלָיו הֵבִיִּן מִחֲטָאתוֹ.
 י וְאֵת הַשֵּׁנִי יַעֲשֶׂה עִלָּה כְּמוֹ שֶׁפֶט וְכֹפֶר עָלָיו הֵבִיִּן מִחֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ.
 יג וְכֹפֶר עָלָיו הֵבִיִּן עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהִיתָה לְכֹהֵן כְּמִנְחָה.

3. קא, א - קב, ב

ר"י

לרבי שמעון. דאמר לקמן כל האסור בהנאה אינו מטמא טומאת אוכלין:
הערלה. וכל הנך איסורי הנאה נינהו:
ושור הנסקל. ששחטו לאחר שנגמר דינו דאי נסקל ממש מטמא טומאה חמורה דנבילה היא:
ועגלה ערופה. ששחטה לאחר ירידתה לנחל איתן דאוסרתה:
וצפורי מצורע. ששחטן:
ופטר חמור. ששחטו לעובד כוכבים ולא בא עדיין לטומאת נבילות כגון בעודו מפרכס דאמרינן בהעור והרוטב (חולין דף ק"ז): השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ומפרכת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבילות:
פטר חמור. אסור בהנאה כל זמן שלא נפדה דקדוש בבכורה הוא ל"א ואפי' היו נבילות מטמא טומאת אוכלין וכגון דאיכא פחות מכזית דלא חזי לטומאת נבילות מצטרף לפחות מכביצה אוכלין להשלימו לכביצה:
בשר בחלב. איכא תנא דאסור ליה בהנאה בפרק כל הבשר (שם דף ק"ד):
הואיל והיתה לו שעת הכושר. דאי תרו ליה כולי יומא בחלב לא מיתסר עד שיבשלנו:
שאי אתה יכול להאכילו לאחרים. עובדי כוכבים שאסורים בהנאה:
והאי דפיגל במנחה נמי אי אתה יכול להאכילו לאחרים. דבת שריפה היא ולקמן מוקי לה בשלא היתה לו שעת הכושר מעולם:
אי הכי. דטעמא דר"ש משום אוכל שאתה יכול להאכילו הוא:
מה להלן מותר בהנאה. כדכתיב לכלב תשליכון אותו והא הנאתו הוא מה שכלבו אוכל דמחשבתו עליו:
ועוד לדידה נמי. לצורך ישראל עצמו הוה ליה שעת הכושר אבל אינך לא הוה להו שעת הכושר לקבל טומאה ולא הותרו מעולם ואפילו שור הנסקל קודם שנגח דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ולטומאה נמי לא חזיא מחיים:
לן לפני זריקה. לא היתה לו שעת הכושר:
פיגל במנחה מטמאה טומאת אוכלין. וקשיא לרבי אושעיא:

אמר רבי אושעיא:

שמעתי: פיגל במנחה לרבי שמעון - אינו מטמא טומאת אוכלין.

דתנן:

"הערלה,

וכלאי הפרם

ושור הנסקל,

ועגלה ערופה,

וצפורי מצורע,

ופטר חמור,

ובשר בחלב - נולם מטמאין טומאת אוכלין.

רבי שמעון אומר:

בולן - אין מטמאין טומאת אוכלין.

ומודה רבי שמעון:

בבשר בחלב,

שמטמא טומאת אוכלין, הואיל והיתה לו שעת הכושר" (עוקצין ג, ז).

ואמר רב אסי אמר רבי יוחנן:

מאי טעמא דרבי שמעון?

"מקל האוכל אשר יאכל"⁷²⁷ (ויקרא יא, לד) - אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים - קרוי אוכל,

אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים - אינו קרוי אוכל.

והא פיגל במנחה נמי,

אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים הוא.

אי הכי, בשר בחלב נמי!

תפוק ליה ד"אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא!"

דתנאי:

"רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון:

בשר בחלב: אסור - באבילה,

ומותר - בהנאה,

שנאמר: "מי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו"⁷²⁸ (דברים יד, כא),

ולהלן הוא אומר: "ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו"⁷²⁹ (שמות כב, ל).

מה להלן: אסור - באבילה, ומותר - בהנאה,

אף באן: אסור - באבילה, ומותר - בהנאה!"

תדא ועוד קאמר,

תדא - דאוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים הוא,

ועוד - לדידה נמי, היתה לו שעת הכושר.

מיתיבי:

"רבי שמעון אומר:

יש נותר - שהוא מטמא טומאת אוכלין,

ויש נותר - שאינו מטמא טומאת אוכלין.

כיצד?

לן לפני זריקה - אינו מטמא טומאת אוכלין,

לאחר זריקה - מטמא טומאת אוכלין"⁷³⁰

ופיגול:

בין בקדשי קדשים,

בין בקדשים קלים - אינו מטמא טומאת אוכלין.

פיגל במנחה - מטמא טומאת אוכלין!"

⁷²⁷ מקל האכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים וטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי וטמא

⁷²⁸ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך ותתננה ואכלה או מכר לנכרי מי עם קדוש אתה לה' אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו

⁷²⁹ ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו

⁷³⁰ גירסת כתבי יד ודפוסים ישנים ועוד. גירסת וילנא: (והא)

ר"י

ליפרקינהו. כלומר והא קודם שקדשו בכלי יכול לפדותן ולאוכלן ואישתכח דהוה ליה שעת הכושר:
פרה. אדומה אעייג דאסורה בהנאה מודה ר"ש דמטמאה טומאת אוכלין:
ואמר ריש לקיש. מאי שעת הכושר הוה לה:
אומר היה ר' שמעון פרה נפדית על גב מערכתה. אפילו נשחטה כתיקונה אלמא אעייג דלא פרקה הא חשיב ליה שעת הכושר הואיל ומצי למיפרקה:
מצוה לפדותה. בתמיה:
אבל היה לו שהות ביום כו'. וממילא הוה ידענא כ"ש לאחר זריקה:
קודם שיראה לזריקה. דלא הוה ליה שהות:
והא פיגל בין בקדשי קדשים כו' דמצוה למזרקה. בלא מחשבה דאסור לשנות בקדשים:
ואי בעי זריק ליה. בלא פיגול:
מאי לאו דפיגל בזריקה. דהוה ליה שעת הכושר קודם לכן דאי בעי זריק ליה בהכשר:
ליפלוג בדידה. בזבח גופיה:
דקומץ במנחה כשחיטה. בזבח ארבעה עבודות המנחה כנגד ארבעה עבודות בזבח בהקומץ זוטא (לעיל יג): מפרש להו:

לא קשיא:

כאן - שהיתה לה שעת הכושר,
 כאן - שלא היתה לה שעת הכושר.

היכי דמי דלא היתה לה שעת הכושר?

דאקדישינהו במחובר.

ולפרקינהו!

הניחא להך לישנא דאמר רבי אושעיא: "טמאין - נפדין, טהורין - אין נפדין" - שפיר, אלא להך לישנא דאמר: "אפילו טהורין נפדין" - לפרקינהו!

השתא מיהא לא פריק.

וכיון דאי בעי פריק ליה - שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: "כל העומד לפדות כפדוי דמי"!
 דתניא:

"רבי שמעון אומר:

פרה מטמאה טומאת אוכלין, הואיל והיתה לה שעת הכושר."

ואמר ריש לקיש:

אומר היה רבי שמעון: פרה נפדית על גב מערכתה!

הכי השתא?! בשלמא פרה עומדת לפדות היא, שאם מצא אחרת נאה הימנה מצוה לפדותה, אלא הני מנחות מצוה לפדותן?!

והא לן לפני זריקה, דמצוה למיזרקה, ואי בעי זרק וקתני: "דאין מטמא טומאת אוכלין!"

הכא במאי עסקינן:

שלא היתה שהות ביום למיזרקה.

אבל היתה לו שהות ביום - מאי?

מטמא טומאת אוכלין?

אדתני לן: לאחר זריקה מטמא טומאת אוכלין, ליפלוג בדידה!

במה דברים אמורים: שלא היתה לו שהות ביום,

אבל היתה לו שהות ביום - מטמא טומאת אוכלין!

הכי נמי קאמר,

לן קודם שיראה לזריקה - אינו מטמא טומאת אוכלין,

לאחר שיראה לזריקה - מטמא טומאת אוכלין.

והא פיגל בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים מצוה למיזרקה,

קבא, ואי בעי זריק, וקתני: "דאינו מטמא טומאת אוכלין" מאי לאו דפיגל בזריקה.

לא! דפיגל בשחיטה,

אבל פיגל בזריקה - מאי?

הכי נמי דמטמא טומאת אוכלין,

אדתני: "פיגל במנחה מטמא טומאת אוכלין" - ליפלוג בדידה!

במה דברים אמורים: דפיגל בשחיטה,

אבל פיגל בזריקה - מטמא טומאת אוכלין!

פיגל במנחה איצטריכא ליה,

דאף על גב דפיגל בקמיצה דקומץ במנחה, כשחיטה דמי,

אפילו הכי מטמא טומאת אוכלין, הואיל והיתה לו שעת הכושר מעיקרו.

רפ"י

לן ממש. האי לן לפני זריקה ולאחר זריקה דקתני לעיל לפני זריקה ממש דהיה שהות ביום ולאחר זריקה ממש קאמר (דהוה שהות) והא פירכא נמי פיגול בין בקדשי קדשים וכי דפיגול בזריקה ודקא קשיא לך דר' שמעון הכא לא בעי למימר כל העומד לזרוק כזרוק דמי אדר' שמעון דפרה דאמר כל העומד לפדות כפדוי דמי לא קשיא דאי בעי פריק אמר דמחוסר פדייה לאו כמעשה דמי דברים בעלמא ניהו דאי בעי זריק לא אמרינן בהו:

אין מועלין בו. דלא קדשי ה' הם ואע"ג דהשתא אין לה שעת היתר: **חוץ לזמנה כו'.** על מנת לאוכלה חוץ לזמנה או חוץ למקומה:

מאי לאו לנה ממש. הבשר והדם וקתני היתה לה שעת היתר והיכא הוה ליה שעת היתר לאו משום דאמר כיון דאי בעי זריק שעת היתר קרינא ביה ואין מועלין דאמרי' כיון דאי בעי זריק כזרוק דמי וקשיא לרב נחמן ורב אשי:

ה"ג לא ראויה לצאת וראויה לטמא. ולי"ג וראויה ללון לא כגון שלנה בשעת שראויה ליפסל ביוצא וטומאה והיינו לאחר שזרק הדם דאין בו פסול אחר ומעתה ראויה ליפסל ביוצא וטומאה שלא יהא בו שום פסול אלא היא דעדיין אינה פסולה אבל ראויה ליפסל דאי לן הדם תו לא קרו ליה ראויה ליפסל דהא פסולה ממש היא ולעולם אי בעי זריק לא אמרינן:

אבל לנה ממש. הבשר והדם מאי הכי נמי דמועלין דאי בעי זריק לא אמרינן:

שהיה לו שעת היתר. משמע שהיתה לו שעה שראויה להתירה ולזרוק דמה ולא הותרה:

כל שיש שעת היתר מבעי ליה. דכיון שזרק הדם מיד יש לה שעת היתר. ל"א ה"ג ראויה לצאת וראויה לטמא (וראויה ללון) וראויה ללון. כלומר דזרק הדם וכשרה בלא פסול. וראויה ליפסל באיזה פסול שיארע בה שלא יהא בה (אלא) אותו פסול לבדו ראויה ליפסל היינו כשרה דאי כבר פסולה היא כגון בלא זריקת דם תו לא קרי לה ראויה ליפסל אי הכי דבכשרה מיירי כל שיש לה מיבעי ליה דכל שהיתה משמע שנראה לזרוק ולא נזרק וקרי ליה שעת הכושר משום דאי בעי זריק:

מעילה משום קדושה. מועלין בה ומשום לאו קדושה פקעה מעילתו ולבתר דפקעה קדושתו שנראה לזרוק ולהיות מותרת לכהנים וקיימא לן (בי"ק דף עו:). כל העומד לזרוק כזרוק דמי במאי הדרא קדושה אבל טומאה משום אוכלא ולא אוכלא הוא כלומר כי הוי אוכלא מקבל טומאה וכל כמה דלא הוי אוכלא אף על גב דחזי למיהוי אוכלא לא מקבל טומאה הלכך לא אמרינן בה אי בעי זריק:

אשם תלוי. בא על מי שהיו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל האחת ואינו יודע איזו היא: **יוצא וירעה בעדר.** עם שאר בהמותיו דחולין הוא הואיל ולא חטא: **ירעה עד שישתאב.** בכריתות (דף כג:). בגמ' מפרש טעמא דרבנן מתוך שלבו נוקפו גמר ומקדיש לה:

אמר רב אשי:

אמריתה לשמעתיא קמיה דרב נחמן,

אפילו תימא: לן ממש,

ואפילו תימא: דפיגול בזריקה,

דאי בעי פריק אמר,

אי בעי הוה זריק - לא אמרינן.

מיתיבי:

"כלל אמר רבי יהושע:

כל שהיתה לו שעת היתר לכהנים - אין מועלין בה.

וכל שלא היתה לו שעת היתר לכהנים - מועלין בה.

ואיזהו שעת היתר לכהנים? שלנה,

ושנטמאת,

ושיצאה.

ואיזו היא שלא היתה לו שעת היתר לכהנים? שנשחטה חוץ לזמנה,

וחוץ למקומה,

ושקבלו פסולין,

וזרקו את דמה" (מעילה ב.).

קתני מיהא רישא: **"שלנה, ושנטמאת ושיצאה,"**

מאי לאו לנה ממש,

והכא דאי בעי הוה זריק הוא וקתני "דאין מועלין"!

לא!

ראויה לצאת,

וראויה לטמא,

וראויה ללון.

אבל לינה ממש - מאי?

הכי נמי דמועלין?!

האי "כל שהיה לו שעת היתר לכהנים וכל שלא היתה לו שעת היתר לכהנים"?

"כל שיש לו שעת היתר לכהנים - אין מועלין בה,

וכל שאין לה שעת היתר לכהנים - מועלין בה" - מיבעי ליה!

אלא אמר רב אשי:

מעילה אטומאה קא רמיית?!

מעילה - משום קדושה ולא קדושה היא,

לבתר דפקעה לה קדושתיה - במאי הדרא רכבא לה?

טומאה - משום אוכלא ולא⁷³¹ אוכלא היא.

כל היכא דאי בעי זריק מצי זריק ליה,

משוי ליה אוכלא ומטמא טומאת אוכלין,

היכא דאי בעי⁷³² זריק לא מצי זריק - לא משוי ליה אוכלא,

ולא מטמא טומאת אוכלין.

מיתיבי:

"המביא אשם תלוי ונודע שלא חטא:

אם עד שלא נשחט נודע לו - יצא וירעה בעדר,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

ירעה עד שישתאב,

וימכר,

קבב,

⁷³¹ בוילנא: (משום)

⁷³² בוילנא: (מצי) ורבו הגירסאות כאן

רַבִּי

רבי אליעזר אומר יקריב. ואזיל לטעמיה דאמר בכריתות (דף כה.) מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום:

ישפוך לארץ והבשר ישרף. דחולין שנשחטו בעזרה היא: **נזרק הדם.** ואחר כך נודע לו הבשר יאכל לכהנים שעל הספק באה מתחילתה ובשעת כפרתה דהיינו זריקה אכתי ספק היה וכיפרה ספיקה והלכה לה הכי מפרש בכריתות:

כזרוק דמי. וקשיא לרב אשי ורב נחמן דהא הכא אף על גב דלא זריק שרי ליה למזרקיה ולמיכליה דאוכלא היתירא חשיב ליה משנראה לזריקה אלמא לענין שינוי אוכלא אמרינן אי בעי זריק:

מידי הוא טעמא. כלומר וכי טעמא דרבי יוסי משום דכזרוק דמי:

כלי שרת. כגון האי כוס שנתקבל בו הדם מקדשין את הפסולין שאינן פסולין לגמרי אלא כה"ג ליקרב:

כל העומד ליזרק וכו'. למאי דסי"ד מעיקרא רבי יוסי בשיטת רבי שמעון אמרה נקיט לה:

צריד של מנחות. כדאמרינן לענין שופר (ר"ה דף כז:). צריד או עבה קצת מן הסולת שלא נגע בשמן ולא הוכשר ונגע בו שרץ מונין בו ראשון ושני וכו' צריד לשון יובש:

כי קמבעי ליה דאורייתא. אי מונין בו ראשון ושני דאורייתא שישרפו את השני או לא והכי קמיעינא ליה דקיימא לן (זבחים דף לד.) והבשר לרבנות עצים ולבונה דלאו בני טומאה נינהו אלא משום חיבת הקדש אלמא חיבת הקדש דאורייתא: **מונין ראשון ושני.** לשרוף גם את השני או אין מונין בו מדאורייתא:

כי קאמרי. לעיל דמטמא טומאת אוכלין דמשמע אפילו למנות ראשון ושני מדרבנן דתולין את השני אם קדש הוא דאין שורפין קדשים על טומאה דרבנן:

ויפלו דמיו לנדבה.

רבי אליעזר אומר:

יקריב שאם אינו בא על חטא זה, הרי הוא בא על חטא אחר.

משנשחט נודע לו: הדם - ישפך,

והבשר - ישרף.

נזרק הדם: הבשר - יאכל.

ורבי יוסי אומר:

אפילו הדם בבוס - יזרק,

והבשר - יאכל (כריתות כג.).

ואמר רבא:

רבי יוסי בשיטת רבי שמעון אומר,

דאמר: "כל העומד לזרוק כזרוק דמי"!

מידי הוא טעמא?!

אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא:

היינו טעמא דרבי יוסי,

דקסבר: כלי שרת מקדשין את הפסולין, לכתחילה ליקרב.

אמר ליה רב אשי לרב כהנא:

מדאמר רבי שמעון: "כל העומד לזרוק - כזרוק דמי"

"כל העומד לשרוף נמי - כשרוף דמי"

נותר ופרה - אמאי מטמאין טומאת אוכלין?! עפרא בעלמא נינהו!

אמר ליה:

חיבת הקודש - מכשרתו.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

נהי דמהניא להו חיבת הקודש לאיפסולי דגופיה,

ליקרוי טמא נמי למימני ביה ראשון ושני - מי מהניא ליה⁷³³?

תפשוט דבעי ריש לקיש: צריד של מנחות מונין בו ראשון ושני,

או:

אין מונין בו ראשון ושני?

כי מיבעיא ליה לריש לקיש דאורייתא,

כי קאמרינן: דרבנן.

4. קב, ב

מתניתין

האומר: "הרי עלי במחבת" והביא במרחשת,
 "במרחשת" והביא במחבת - מה שהביא הביא,
 וידי חובתו - לא יצא.

"זו להביא במחבת" והביא במרחשת,
 "במרחשת" והביא במחבת - הרי זו פסולה.

האומר: "הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי אחד" והביא בשני כלים,
 "בשני כלים" והביא בכלי אחד - מה שהביא הביא,
 וידי חובתו - לא יצא.

"אלו בכלי אחד" והביא בשני כלים,
 "בשני כלים" והביא בכלי אחד - הרי אלו פסולין.

"הרי עלי שני עשרונות להביא בכלי אחד" והביא בשני כלים -
 אָמְרוּ לוֹ: בְּכֵלֵי אֶחָד נִדְרָתָ!
 הִקְרִיבֵן בְּשֵׁנֵי כֵלִים - פְּסוּלִין,
 בְּכֵלֵי אֶחָד - בְּשֵׁרִין.

"הרי עלי שני עשרונות להביא בשני כלים" והביא בכלי אחד -
 אָמְרוּ לוֹ: בְּשֵׁנֵי כֵלִים נִדְרָתָ!
 הִקְרִיבֵן בְּשֵׁנֵי כֵלִים - בְּשֵׁרִין.
 נִתְּנוּ לְכֵלֵי אֶחָד - נִשְׁתִּי מִנְחוֹת שְׁנַתְעֲרְבוּ.

גמרא

וְצָרִיקָא,
 דְּאִי אֲשַׁמְעִינָן הֵךְ קַמֵּיתָא - מְשׁוּם דְּאָמַר בְּמַחְבַּת וְקָא מֵייתִי בְּמַרְחֶשֶׁת,
 אֲכַל הֵכָא: דְּאִידִי וְאִידִי בְּמַחְבַּת,
 וְאִידִי וְאִידִי בְּמַרְחֶשֶׁת - אֵימָא: יְדִי נִדְרוֹ נְמִי יֵצֵא!
 וְאִי אֲשַׁמְעִינָן הֵךְ - מְשׁוּם דְּקָא פְּלִיג לְהוּ,
 אֲכַל הֵתָם: דְּלֹא פְּלִיג בֵּיהּ - אֵימָא לֹא!
 צָרִיקָא.

תנו רבנן:

"מה שהביא - הביא,
 וידי נדרו - לא יצא.
 רבי שמעון אומר:
 אף ידי נדרו - נמי יצא."

רש"י

מתני'

מה שהביא. דאימר לא לשם נדרו הביאה אלא נדבה אחרת היא:
 זו להביא במחבת. שהיה עשרון סלת מונח לפניו ואמר זו להביא במחבת כו' הרי זו פסולה דקבעה כלי שהזכיר בה ואין יכול
 לשנותה לכלי אחר:
 אלו להביאם בכלי אחד והביא בשני כלים. והפריש שני קמצים והוא לא נדר אלא קומץ אחד ועוד שמנחה חסירה היא בכל
 כלי וכלי והיכא דנדר בשני כלים והביא בכלי אחד הוא מנחה יתירה ומיעט בקמצים שהוא נדר לשם שתי קמיצות ולא קמץ
 אלא אחד:
 אמרו לו בכלי אחד נדרת. ולא חש לדבריהם והקריבן בשני כלים פסולים אע"ג דלא אמר אלו להביא בכלי אחד דהשתא ליכא
 למימר לשם נדבה אחרת מייתי לה דכיון דאמרו ליה בכלי אחד נדרת הוה ליה למימר להו אנא לשם נדר אחרינא מייתינא
 לה:
 כשתי מנחות שנתערבו. כדאמרינן בהקומץ [רבה] [לעיל דף כג.]. אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות ואם
 לאו פסולות והא דקתני נמי לעיל אלו להביא בשני כלים והביא בכלי אחד פסול כגון שאין יכול לקמוץ מכל אחת בפני עצמה:

גמ'

וצריכא דאי אשמעינן קמייתא. הרי עלי במחבת והביא במרחשת דלא יצא ידי נדרו: אבל. בשני כלים והביא בכלי אחד
 דבאותו כלי שנדר הביא אם מחבת מחבת ואם מרחשת מרחשת אימא ידי נדרו נמי יצא:
 אידי ואידי. כלי שנדר ושהביא:
 משום דקא פליג לה. שחולק מנחה גדולה לשתי מנחות קטנות שנדר בכלי אחד והביא בשני כלים:
 ר"ש. אכולה מתניתין פליג דקסבר קביעותא דמנא לאו כלי הוא:

5. קב, ב - קג, א

רש"י

והא תניא לא קידשום. אותן כלי שרת שהביאן בו וכיון דלא קידשום אמאי פסולות הא מצוי לאהדורינהו ולאיתויי באותן כלים שנדר:
לא שנו. דזו להביא במחבת והביא במרחשת פסולה:
אלא שקבען בשעת נדר. הרי עלי להביא את זו במחבת:
אבל בשעת הפרשה. דבשעת נדר אמר הרי עלי מנחה סתם ובשעת הפרשה קבעה ואמר זו אביא לשם נדר במחבת:
לא אמר כלום. לא מיפסלא:
מאי טעמא כאשר נדרת. כתיב כמו שאמרת בשעת נדר קיים דברך ולא כאשר הפרשת דבשעת הפרשה לא קבעה:

"זו להביא במחבת [והביא במרחשת, במרחשת והביא במחבת - הרי זו פסולה]".

והא תניא:
"לא קידשום כלי שרת!"

אמר אביי:
"לא קידשום" - ליקרב,
אבל קידשום - ליפסל.

קג, א ואמר אביי:
 לא שנו אלא שקבען בשעת נדר, אבל בשעת הפרשה - לא.
"כאשר נדרת"⁷³⁴ (דברים כג, כד) - ולא כאשר הפרשת.

איתמר נמי,
 אמר רבי אחא בר חנינא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:
 לא שנו אלא שקבען בשעת נדר, אבל בשעת הפרשה - לא.
"כאשר נדרת" (דברים כג, כד) - ולא כאשר הפרשת.

6. קג, א

רס"י

אמאי. מחוייב לאתויי מן החטים:
נדר ופתחו עמו הוא. עם הנדר אמר פתח שמתחרט בו דכיון דאמר מן השעורים אמרי' דאין בדעתו להביא כלום דאדם יודע שאין מנחה מן השעורים:
תפוס לשון ראשון. וכיון דאמר הרי עלי מנחה איחייב במנחה הוגנת:
גרורות ודבילה. לא שייכא בהו נזירות:
הרי זה נזיר. מן היין דתפוס לשון ראשון:
הדר ביה חזקיה משמעתא. דלעיל ומודה דטעמא במתני' באומר לא הייתי יודע כו':
בשעורין איכא למימר דטעי. משום דיחיד מביא מנחת קנאות מן השעורים אבל בעדשים ליכא למימר דטעי הלכך פתחו עמו הוא דלא נתכוין להביא כלום:
כמאן אמרה לשמעתיה. כלומר כמאן אוקמא למתניתין לעיל כבית הלל:
בעדשים לא טעי. וליכא למימר אילו הייתי יודע דהא ודאי ידע שאין מנחה של עדשים ולא למידי איכוין:
לדבריו דחזקיה. דאוקמא מעיקרא כבית שמאי קאמר ליה רבי יוחנן דאפילו מן העדשים תפוס לשון ראשון וליה לא סבירא ליה משום דרי' יוחנן אוקי טעמא דמתני' משום דטעי דאיכא למימר אילו הייתי יודע כו' אבל בעדשים לא טעי דמעיקרא לאו למידי איכוין:
את מאי טעמא הדרת בך. לדידך איכא לתרוצי דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עדשים דכיון דקיי"ל תפוס לשון ראשון דחייב דכיון דלא טעו בהו אינשי איכא למימר מעיקרא כי אמר למנחה גמורה איכוין ובעא למיהדר ביה וסבר אימא מידי דלא חזי להקרבה ונקט עדשים הלכך חייב דלא מצי מהדר ביה אבל שעורים דאיכא למימר כיון דטעו בהו אינשי אימא מעיקרא לאו למנחה איכוין אלא למנחת שעורים ממש כדפריש וכיון דאין מנחה באה שעורים ליפטר דודאי מצי אמר אילו הייתי יודע דסופי להביא חטים לא הייתי נודר כל עיקר קמשמע לן:

מתניתין

האמר: "הרי עלי מנחה מן השעורים" - יביא מן החטים.
 "קמח" - יביא סולת.
 "בלא שמן, ובלא לבונה" - יביא שמן ולבונה.
 "חצי עשרון" - יביא עשרון שלם.
 "עשרון ומחצה" - יביא שנים.

רבי שמעון: פוטר,

שלא התנדב בדרך המתנדבין.

גמרא

אמאי? נדר ופתחו עמו הוא!

אמר חזקיה:

הא מני? בית שמאי היא.

דאמרי: תפוס לשון ראשון.

דתנן:

"הריני נזיר מן הגרורות ומן הדבילה:

בית שמאי אומרים: נזיר.

ובית הלל אומרים: אינו נזיר."

רבי יוחנן אמר:

אפילו תימא בית הלל באומר: אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך.

אמר חזקיה:

לא שנו אלא דאמר: מנחה מן השעורים,

אבל אמר: מנחה מן העדשים - לא.

מכדי חזקיה כמאן אמר לשמעתיה?

כבית שמאי,

ובית שמאי משום: "תפוס לשון ראשון" הוא,

מה לי מן השעורין? מה לי מן העדשים!

הדר ביה.

ומאי טעמא הדר ביה?

אמר רבא:

מתניתין קשיתיה,

מאי איריא דתני "מנחה מן השעורים"? ליתני: מן העדשים!

אלא שמע מינה: משום דטעי הוא, בשעורים טעי, בעדשים לא טעי.

ורבי יוחנן אמר:

אפילו מן העדשים.

מכדי רבי יוחנן כמאן אמרה לשמעתיה?

כבית הלל.

ובית הלל משום דטעי הוא, בשעורין טעי, בעדשים לא טעי!

לדבריו דחזקיה קאמר ליה,

את מאי טעמא הדרת בך? משום דלא קתני: 'מן העדשים',

דלמא 'לא מיבעיא' קאמר,

לא מיבעיא מן העדשים - דאיכא למימר: מהדר הוא דהדר ביה, ותפוס לשון ראשון,

אלא אפילו מן השעורין נמי, דאיכא למימר: מיטעא הוא דקא טעי, אפילו הכי תפוס לשון ראשון.

7. קג, ב

רש"י

לא שנו. דתפוס לשון ראשון אלא דאמר מנחה מן השעורים דאיכא למימר כיון דאמר מנחה למנחה גמורה קמכוין אבל אמר מנחת שעורים מנחה אשעורים קאי ופטור דליכא למימר תפוס לשון ראשון. ל"א אבל לא אמר מנחה לא אלא הרי עלי שעורים פטור דודאי לשעורים איכוון: **מאי לאו דלא אמר מנחה.** אלא הרי עלי קמח אפי' הכי חייב דאין אדם מוציא דבריו לבטלה: **כי אמר חצי עשרון לא אמר כלום.** ולייתי חד עשרון ותו לא: **אי הכי רבי שמעון פוטר כו'.** כיון דתפוס לשון ראשון ואיהו אמר מנחה הרי התנדב כדרך המתנדבים: **ה"ג אף בגמר דבריו אדם נתפס.** דלא אזלינן בתר לשון ראשון לחודיה ולא בתר אחרון לחודיה אלא בתר כולהו וזה שאמר מנחה חצי עשרון ועשרון פירושי קמפרש מנחה של חצי עשרון ועשרון והיינו שלא כדרך המתנדבים ובשיטת רבי יוסי אמרו:

קג, ב

אמר זעירי:
לא שנו אלא דאמר: "מנחה",
אבל לא אמר מנחה - לא.

יתבי רב נחמן וקאמר לה להא שמעתא,
איתיביה רבא לרב נחמן:
"קמח וביא סולת" לאו דלא אמר: "מנחה"!

לא, דאמר: "מנחה".

"בלא שמו ולבונה - וביא שמו ולבונה" מאי לאו דלא אמר: "מנחה"!

לא, דאמר: "מנחה".

"חצי עשרון - וביא עשרון שלם" מאי לאו דלא אמר: "מנחה"!

לא, דאמר: "מנחה".

אי הכי, אימא סיפא: "עשרון ומחצה - וביא שנים",
כיון דאמר: "מנחה" - איחייב ליה בעשרון, כי אמר "חצי עשרון" לא כלום קאמר הוא!

לא צריכא דאמר: "הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון" - דכיון דאמר: "מנחה" - איחייב ליה בעשרון,
כי אמר: "חצי עשרון" - ולא כלום קאמר,
כי הדר אמר עשרון מיייתי עשרון אחרניא.

אי הכי, "רבי שמעון פוטר, שלא התנדב בדרך המתנדבין" - אמאי!

אמר רבא:

רבי שמעון בשיטת רבי יוסי אמרה,
דאמר: אף בגמר דבריו אדם מתפס.

8. קג, ב

רס"י

מתני'

ה"ג שכן מצינו שהציבור מביא וכו'. לייג פרים לייט עשרונים שלשה עשרונים לפר ול"ד כבשים י"ד עשרונים הרי נ"ג ולשני אילים ד' עשרונים הרי נ"ז ולשני תמידין שנים ולשני כבשי מוסף דשבת שנים הרי ס"א: אמר ליה ר' שמעון. וכי אותן ס"א עשרונים בכלי אחד היו: והלא אלו לפרים ואלו לכבשים. ואי מערב להו מיפסלי שמנחת פרים בלילתה עבה שני לוגין לעשרון חצי הין לגי עשרונים ומנחת כבשים בלילתה רכה רביעית ההין לעשרון דהיינו שלשה לוגין והן בולעות זו מזו ונמצאת זו חסירה וזו יתירה: אלא. מפני מה אין מביא יחיד ששים ואי עשרון בכלי אחד דעד ששים יכולין ליבלל בכלי אחד בלוג אחד ואלבא דרבי אליעזר בן יעקב נקט לה בפי שתי מדות (לעיל פח.) אפי' מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוגה: בששים ואחד אין נבללין. בתמיה:

גמ'

ראש המדברים בכל מקום. קרי ליה הכי משום מעשה דמערה במסכת שבת (דף לג.): כל הראוי לבילה. כגון ששים עשרונים ראויים ליבלל מלוג: אין בילה מעכבת. דאפי' לא בלל כשר: בילה מעכבת בו. דבעינן שיהא ראוי ליבלל:

מתניתין

מתנדב אדם מנחה של ששים עשרון ומביא בכלי אחד⁷³⁵. אם אמר: "הרי עלי ששים ואחד" - מביא ששים בכלי אחד, ואחד בכלי אחד, שכן הציבור מביא ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד, דיו ליחיד שהוא פחות מן הציבור אחד. אמר רבי שמעון: והלא אלו לפרים, ואלו לכבשים, ואינם נבללים זה עם זה! אלא עד ששים יכולין ליבלל. אמרו לו: ששים נבללין וששים ואחד אין נבללין?! אמר להם: כל מדות חכמים בן, בארבעים סאה - הוא טובל, ובארבעים סאה חסר קרטוב - אינו יכול לטבול בהן.

גמרא

"שאל שאילה למעלה מרבי יהודה בר אילעאי? מנין לאומר: "הרי עלי ששים ואחד מביא ששים בכלי אחד ואחד בכלי אחד?" פתח רבי יהודה בר אילעאי ראש המדברים בכל מקום ואמר: שכן מצינו ציבור מביאין ביום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת ששים ואחד, דיו ליחיד שיפחות מן הציבור אחד. אמר לו רבי שמעון: והלא אלו פרים ואילים - ואלו כבשים! אלו בלילתן עבה - ואלו בלילתן רכה! אלו בלילתן שחרית - ואלו בלילתן בין הערפים, ואין נבללין מזה על זה! אמרו לו: אמור אתה. אמר להם: הרי הוא אומר: "וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה"⁷³⁶ (ויקרא ז, ט) - כבר אמרה תורה: הבא מנחה שיכולה להיבלל. אמר לו: בששים - נבללין, בששים ואחד - אין נבללין. אמר לו: כל מדת חכמים בן הוא! בארבעים סאה - הוא טובל, בארבעים סאה חסר קרטוב - אינו יכול לטבול. כביצה - מטמא טומאת אוכלין, כביצה חסר שומשום - אין מטמא טומאת אוכלין. שלשה על שלשה - מטמא מדרס, שלשה על שלשה חסר נימא אחת - אינו מטמא מדרס."

וכי "אין נבללין" - מאי הוי?

והא תנן:

"אם לא בלל - נשר" (מנחות יח.).!

אמר רבי זירא:

כל הראוי לבילה - אין בילה מעכבת בו, וכל שאינו ראוי לבילה - בילה מעכבת בו.

⁷³⁵ בוילנא: (אם אמר הרי עלי ששים עשרון מביא בכלי אחד)
⁷³⁶ וכל מנחה בלולה בשמן וחרבה לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו

9. קג, ב - קד, א

רפ"י

ושיערו חכמים את זמה. שיצא ממנה:
ברביעית. לידע אם יש בו רביעית יפרשו ממנה כנבילה ואידי דאיירי לעיל בשיעורים כל מדת חכמים כך הם נקט נמי להאי דשיעורא דרבנן היא רביעית דם יכול לקרוש ולעמוד על כזית: והיו נותרין ערודיאות לאריות. ערודי היער היו נותרין לצורך האריות:
הלוקח תבואה משנה לשנה. שאין לו קרקע לזרוע והיינו חיינו תלואים שאינו יודע אם יהיו לו מעות לשנה הבאה:
הפלט. נחתום:
וההוא גברא. אדידיה קאמר דהא אפלטור סמכינא ואין דעתי מיושב להשיב לו:
מאי הוי עלה. דהאי שיעורא:
רבי יהודה בר אילעאי מורינא דבי נשיאה הוה. והיה להם לבית רבי מורה הוראות ועל פיו היו עושין כל דבריהם והוא צוה להם לשערה:
כשמעתא דידיה. דאמר בית הלל מטמאין בדם נבילות: ששה דברים במסכת עדיות קא חשיב להו:
על כזית. ושיעור טומאת נבילה בכזית:

אמר רבי ביבי אמר רבי יהושע בן לוי: מעשה בפרדה אחת של בית רבי שמתה, ושיערו חכמים את דמה ברביעית.

מתלב רבי יצחק בר ביסנא:

"העיד רבי יהושע ורבי יהושע בן בתירא על דם נבילות שהוא טהור.

ואמר רבי יהושע בן בתירא:

מעשה והיו נותרין ערודיאות לאריות באיסטריא של מלך,

והיו עולי רגלים שוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להם דבר!"

אישתיק.

אמר ליה רבי זריקא:

מאי טעמא לא קא מהדר מר?

אמר ליה:

היכי אהדר ליה?

דאמר רבי חנין:

"והיו חייך תלואים לך מנגד" ⁷³⁷ (דברים כח, טו) - זה הלוקח תבואה משנה לשנה.

"ופחדת לילה ויומם" (דברים כח, טו) - זה הלוקח תבואה מערב שבת לערב שבת.

"ואל תאמן בחיך" (דברים כח, טו) - זה הסומך על הפלטר.

קד, א וההוא גברא על פלטור סמיה.

מאי הוי עלה?

אמר רב יוסף:

רבי יהודה מורינא דבי נשיאה הוה,

ואורי ליה כשמעתיה,

דתנן:

"**רבי יהודה** אומר:

ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל:

דם נבילות:

בית שמאי מטהרין,

ובית הלל מטמאין.

אמר רבי יוסי **ברבי יהודה**:

אף בשטמא בית הלל לא טמאו אלא ברביעית,

הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית."

⁷³⁷ והיו חייך תלואים לך מנגד ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחיך

10. קד, א-ב

כ"ט

מתני'

אין מתנדבין לוג. יין לנסכו שלא מצינו מנחת נסכים של לוג ולא שנים ולא חמשה אבל מתנדבין שלשה דחזו לכבש וארבעה לאיל דהיא שלישית ההין וששה דחזו לפר ומששה ולמעלה דשבע חזו ג' מינייהו לכבש וד' לאיל ושמונה חזו לשני אילים תשעה חזו לפר וכבש עשרה חזו לפר ואיל י"א חזו לשני אילים וכבש וכך לעולם:

גמ'

יש קבע לנסכים. אמר הרי עלי כך וכך לוגין מי הוי קבע דאין יכול להקריבם אלא הכל ביחד דהו קרבי בקרבן א' או אין קבע ויכול להקריבם דחזו באפי נפשיהו:

היכי דמי. למאי נפקא מינה:

ואידך הוי נדבה. נדבת ציבור וימכר ויפלו דמיו לשופרות או יקרב הוא עצמו ויצטרף עם השני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד דהו נמי לציבור:

ואי אמרת יש קבע עד דממלא להו. ויביא לוג הששי כי היכי דליתחזי לפר לא קרבי דהא אין יכול להקריב בפני עצמו:

ששה לנדבה. גבי י"ג שופרות שהיו במקדש קאי דיי"ג שופרות הוו בשבעה מהם היו נותנין הנך מעות דמפרש במסכת יומא (דף נה:): ובמסכת שקלים (דף ט:): תקלין חדתין ועתיקין קנינן גוזלי עולה עצים ולבונה וזהב לכפורת וששה מהם היו לנדבה ליתן בהן מעות ההולכות לנדבת צבור:

ואמרינן. לקמן בפרק בתרא (דף קז:):

כנגד מי כנגד מותר חטאת. כגון הפריש מעות לחטאת והוזלו הכבשים ונתותרו לו מעות:

ואחד למותר אשם. סתם כגון גוזלות ומעילות:

ואחד למותר אשם נזיר. דאותו מותר לא היה מעורב עם מותר אשם סתם לפי שזה לכפר וזה להתירו ביין:

ואחד למותר אשם מצורע. דלא דמו להנך שבא להתירו במחנה ואינך מפרש בפרק בתרא (לקמן קז:): וכל הנך מותרות אזלי לנדבת צבור כשהמזבח בטל לוקחין באותם מעות עולות הבשר לשם ועורות לכהנים דזהו מדרשו של יהודיע במסכת תמורה (דף כג:):

ואם איתא. דהמביא חמשה לוגין קרבי ארבע מהם ואחד יהא נדבה:

ליתקין לו שופר. להפיל בו הדמים:

הנך. מותרות לנדבת ציבור אזלי: הנך. נסכים למה להו שופר הואיל ושכיח כל יומא שהרי רוב קרבנות טעונין נסכים:

אפשר דמצטרפי דמר ודמר. אם נדר ה' יקרבי ד' ויניח לוג הנשאר ויצטרף עם מותר נסכים אחרים עד שיהו ד' או ג': אזרח. גבי נסכים כתיב כל האזרח יעשה ככה את אלה וקרא יתירא הוא דהא לעיל מיניה כתיבי כל דין נסכים מלמד שמתנדבין נסכים בלא קרבן וכמה שלשת לוגין דבציר מהכי לא חזי למידי:

יהיה. חצי ההין יהיה לפר משמע דמנחה דהויא אחריתי לישנא אחרינא בפרשת נסכים כתיב ככס כגר יהיה:

ככה. עיכובא:

אילימא ארבעה וששה. פשיטא מי צריך קראי לרבווי:

מאי שנא שלש. דפשיטא לן דחזו לכבש כו':

אלא לאו. מידי דלא חזו ליה אתי לרבווי ולמשמע דמתנדבין ויקריבו ארבעה והחמישי יהא מותר:

מתניתין

אין מתנדבין: לוג,

שנים,

וחמשה.

אבל מתנדבין: שלשה,

וארבעה,

וששה,

ומששה ולמעלה.

גמרא

איבעיא להו:

יש קבע לנסכים,

או:

אין קבע לנסכים?

היכי דמי?

כגון דאייתי חמשה -

אי אמרת: "אין קבע לנסכים" - משיך ומקריב ארבעה מינייהו דחזו לאיל, ואידך הוי נדבה. ואי אמרת: "יש קבע לנסכים" - עד דממלי להו לא קרבי.

מאי?

אמר אביי:

תא שמע:

"ששה - לנדבה" (שקלים ו, ה),

ואמרינן: כנגד מי?

כנגד: מותר חטאת,

ומותר אשמות,

ומותר אשם נזיר,

ומותר אשם מצורע,

ומותר קניין,

ומותר מנחת חוטא.

ואם איתא: ליתקין שופר אחרינא כנגד מותר נסכים!

הנך - לנדבת צבור אזלי,

הני - שכיחי אפשר דמצטרפי דמר ודמר בהדי הדדי וקרבי.

אמר רבא:

תא שמע:

"אזרח" ⁷³⁸ (במדבר טו, יג) - מלמד שמתנדבין נסכים,

וכמה?

שלשת לוגין.

ומניין שאם רצה להוסיף יוסיף?

תלמוד לומר: "היה" (במדבר טו, יג).

יכול יפחות?

תלמוד לומר: "ככה" (במדבר טו, יג).

מאי "יוסיף"?

אילימא: ארבעה וששה - מאי שנא "שלשה"? דחזו לכבש,

ארבעה וששה נמי חזו לאיל ופר!

אלא לאו חמשה.

ושמע מינה: אין קבע לנסכים.

⁷³⁸ כל האזרח יעשה ככה את אלה להקריב אשה ריח ניחח לה'

שָׁמַע מִיָּנָה.

רש"י

מה שנים לא חזו כלל. דליכא למימר משיך חדא מינייהו ומקריב לה: **הא כדאיתא**. שנים אין מתנדבין לגמרי חמשה לכתחילה הוא דלא שאין מפרישין תחילה למותרות אבל דיעבד מקריב ארבע וחמישי יהא מותר לנדבה: **הא אין קבע לנסכים**. וכמה דבעי משנים ולמעלה מייתי וכי מייתי חמשה מקריב ארבעה מינייהו ואידך מותר וכל מה דבעי מייתי ומאי דחזי מקריב ואידך מותר לנדבה והכא ליכא למיבעי ולא מידי:

עד עשרה פשיטא לי. דלוג ושנים והי לגמרי [לא קרבי] עד דממלי להו שלש לכבש חזו וד' לאיל וששה לפר ושבעה לכבש ואיל ח' לשני אילים ט' לפר וכבש י' לפר ואיל. אחד עשר מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים איכוין ועד דממלי להו. לייב לוגין לא קרבי דהא יש קבע לנסכים ולא אמרינן ליקרבו שמנה לוגין לשני אילים ושלשה לוגין לכבש אחד או דלמא למנחה הראויה לשני אילים וכבש איכוין:

ה"ג תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן, כלומר מי הוי אורחא לאינדובי או לא:

אָמַר רַב אֲשִׁי:

וְהָא אֲנִי לֹא תָנִן הֵכִי!

"אין מתנדבין לוג שנים וחמשה" קתני "חמשה" דומיא ד"שנים",

מה שנים - דלא חזו כלל,

אף חמשה - נמי דלא חזו כלל!

מִיָּדִי אִירִיא?!

הָא - כְּדֵאִיתָא,

וְהָא - כְּדֵאִיתָא.

אָמַר אַבְי:

אם תמצא לומר: אין קבע לנסכים - הא אין קבע לנסכים.

אם תמצא לומר: יש קבע לנסכים - עד עשרה פשיטא לי,

אחד עשר ^אמיבעיא לי - מאי?

גברא לשני פרים קא מפוין, ועד דממלי להו לא קרבי,

או דלמא:

לשני אילים וכבש אחד קמפוין?

תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן,

או:

לא?

מאי?

תיקו.

קד,ב

11. קד, ב

רס"י

מתני'

מתנדבין יין. בלא שמן וסלת ומנסכו לשיתין בפני עצמו ואין מתנדבין שמן בלא סלת ויין:

מתנדבין שמן. וקומצו ומקטיר הקומץ ושיריו נאכלין:

מה מצינו כו'. דאמרן לעיל אזרח מלמד שמתנדבין נסכין ורבי עקיבא מוקי לה ביין (כדחזינן) כדקתני מתנדבין יין ולא שמן:

אף שמן שהוא בא חובה. במנחת נסכים בא נדבה בפני עצמה:

עם חובתו בפני עצמו. אע"פ שהוא בא חובה עם המנחה אינו מעורב במנחה תאמר בשמן כו' וכיון דלא אשכחן ליה דליתני בכלי בפני עצמו השתא נמי לא ליתני:

אפילו פרידה. אפי' גוזל אי מתנדבין:

גמ'

מדברי שניהם נלמד מתנדב אדם מנחת נסכים. סלת שמן ויין בלא קרבן בכל יום דעד כאן לא פליגי אלא בפני עצמו אבל במעורב עם המנחה לא פליגי:

חמשה מנחות. סלת ומחבת ומרחשת וחלות ורקיקין אבל רבוכה לא חשיב דאינה באה נדבה אלא בתודה עם הזבח ולא מנחה היא:

קמ"ל. הא דהני חשיב ותו לא היכא דאמר מנחה סתם יביא אחת מחמש הללו:

אבל היכא דפריש. לנסכים פריש:

מתניתין

מתנדבין יין ואין מתנדבין שמן.

דברי רבי עקיבא.

רבי טרפון אומר:

מתנדבין שמן.

אמר רבי טרפון:

מה מצינו ביין שהוא בא חובה ובא נדבה - אף שמן שהוא בא חובה בא נדבה.

אמר לו רבי עקיבא:

לא אם אמרת ביין שכן קרב עם חובתו בפני עצמו,

תאמר בשמן שאינו קרב עם חובתו בפני עצמו.

אין שנים מתנדבין עשרון אחד,

אבל מתנדבין: עולה,

ושלמים,

ועוף,

אפילו פרידה אחת.

גמרא

אמר רבא:

מדברי שניהם נלמוד: מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום.

פשיטא!

מהו דתימא: מנחת נדבה גלי בה רחמנא,

הני חמשה מנחות - אין,

טפי - לא.

קא משמע לן:

הני מילי בסתמא,

אבל היכא דפריש - פריש.

12. קד, ב

כ"י

מאי טעמא. אין שנים מתנדבין עשרון :
תקריב. לשון יחיד :
עולותיכם. לשון רבים :
עני. דרכו להביא מנחה שאין לו בהמות :
חמשה מיני טיגון. סלת מחבת ומרחשת וחלות ורקיקין דמנחת מאפה כל מידי דאית ביה שמן קרי טיגון :
שאהנה ממך. כלומר שתקובל לפני בהן :

"אין שנים מתנדבין [עשרון אחד, אבל מתנדבין: עולה, ושלמים, ועוף, אפילו פרידה אחת]."

מאי טעמא?

אילימא: משום דכתיב: "תקריב" ⁷³⁹ (ויקרא ב, א) - עולה נמי היא כתיב: "תקריב" ⁷⁴⁰ (ויקרא א, ג)!

אלא עולה מאי טעמא?

דכתיב: "לעולותיכם" ⁷⁴¹ (במדבר כט, לט).

מנחה נמי היא כתיב: "למנחותיכם" (במדבר כט, לט)!

אלא משום דכתיב בה: "נפש" (ויקרא ב, א).

תניא נמי הכי:

"רבי אומר:

"אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם אשר יקריבו לה" ⁷⁴² (ויקרא כב, יח) -

הכל באין בשותפות,

לא סילק הנתוב אלא מנחה, שנאמר: "נפש".

אמר רבי יצחק:

מפני מה נשתנית מנחה שנאמר בה: "נפש"?

אמר הקדוש ברוך הוא: מי דרכו להביא מנחה? עני,

מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני.

אמר רבי יצחק:

מה נשתנית מנחה שנאמר בה חמישה מיני טיגון הלו?

משל למלך בשר ודם שעשה לו אוהבו סעודה ויודע בו שהוא עני,

אמר לו עשה לי מן חמישה מיני טיגון כדי שאהנה ממך.

הדרן עלה המנחות והנסכים

⁷³⁹ ונפש מי תקריב קרבנו מנחה לה' סלתי יהיה קרבנו ויצק עליה שמן ונתן עליה לבנה

⁷⁴⁰ אם עלה קרבנו מן הקקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה'

⁷⁴¹ אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם לעולותיכם ולמנחותיכם ולנסכים ולשלמים

⁷⁴² דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם איש איש מבית ישראל ומן הגר בישאל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם ולכל נדבותם

אשר יקריבו לה' לעלה